

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 шрих. в таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВІХОДИТЬ ЩО ТИЖНЯ В СУБОТУ.

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 14. (153).

Субота, 23. лютого 1918.

Рік IV.

Четвертий універсал У. Ц. Ради про самостійність України.

На засіданні 24. січня прийняла Мала Рада отсей текст четвертого універсалу, який подаємо за „Ділом“:

Народе України!

Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі вільна Українська Народна Республіка. Здійснила ся давня мрія твоїх батьків, борців за волю і право робочого люду!

Та в трудну годину народилась воля України. Чотири роки жорстокої війни обезсилили наш край і народ. Фабрики не виробляють товарів. Підприємства здержують свою працю, залізні дороги розбиті, гроші падають в ціні. Скільки хліба зменшуєт ся. Наступає голод. По краю розмножили ся ватаги грабіжників і убійників, особливо, коли з фронту рушило російське військо, творячи криваву різню, безлад і руїну на нашій землі.

З приводу всього того не могли відбутися вибори до Українських Установчих Зборів у визначених наших попередніх універсалах референції й не могли відбутися ті збори, визначені на квітневий день, щоби перебрати з наших рук тимчасову найвищу революційну владу над Україною, установити лад в нашій Народній Республіці і zorganizувати нове правительство.

А тимчасом петроградське правительство народних комісарів виповіло війну Україні, щоби повернути вільну Українську Республіку під свою владу, і послав на нашу землю свої війська — червону гвардію, большевиків, які граблять хліб у наших селян і без ніякої заплати вивозять його в Росію, не зоставляючи навіть зерна, пригрозеного на засів, убивають невинних людей і сіють усюди анархію, убійство і влочки.

Ми, Українська Центральна Рада, робили всякі заходи, щоби не допустити до тої братовбивчої війни двох сусідніх народів, але петроградське правительство не пішло нам на зустріч і веде далше криваву боротьбу з нашим народом і Республікою.

Крім того теж саме петроградське правительство народних комісарів починає проволікати заключення миру і закликає до нової війни, називаючи її „святою“. Знов полетить ся кров, знов нещасний робочий люд буде мусіти приносити в жертву своє життя.

Ми, Українська Центральна Рада, вибрана зїздами селян, робітників і салдатів України, в ніякім разі не можемо згодити ся на те, ніяких війн піддержувати не будемо, бо український народ бажає мира і мир повинен прийти можливо як найскорше.

Та для того, щоби ні російське правительство ні ніяке инше не ставило перешкод Україні в установленню того бажаного мира, для того, щоби повести свій край до ладу, творчої праці, закріплення революції і нашої волі, ми, Українська Центральна Рада, оповідаємо всім горожанам України:

Віднині Українська Народна Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.

З усіма сусідніми державами, а саме: Росією, Польщею, Австрією, Румунією, Туреччиною і иншими ми бажаємо жити в згоді і приязні, але ніяка з них не може вимушувати ся в житті самостійної Української Республіки.

Владу в ній буде належати тільки до народу України, іменем якого, заки зберуть ся Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представництво робочого народу — селян, робітників і салдатів, та виконуючий орган, який віднині буде називати ся Радою народних міністрів.

І отсе, перш усього, поручаємо правительству нашої Республіки, Раді народних міністрів, від сього дня вести почати вже мирові переговори з осередніми державами вповні самостійно і довести їх до кінця, не звертаючи уваги на ніякі перешкоди з боку яких небудь інших частей бувшої російської імперії, та установити згоду, щоби наш край почав своє життя в спокої і мирі.

Що до так званих большевиків і інших напасників, які розграблюють і руйнують наш край, то поручаємо правительству Української Народної Республіки твердо і рішучо взяти ся за боротьбу з ними, а всіх горожан нашої Республіки закликаємо, щоби вони, не жалюючи свого життя, обороняли добробут і волю нашого народу. Народна українська держава повинна бути очищена від насланих з Петрогра-

ду насних нападників, які нарушують права Української Республіки.

Безмірно тяжка війна, почата буржуазними правительствами, важко намучила наш народ, винищала наш край, знівечила добробут. Тепер сьому треба покласти край.

Одночасно з тим, коли армія буде демобілізувати ся, поручаємо розпускати салдатів, а після затвердження мирових договорів розпустити армію зовсім, на місце постійної армії завести народну міліцію, щоби наше військо служило обороні робочого люду, а не забаганкам пануючих верств.

Знищені війною і демобілізацією місцевості мають бути відбудовані при помочи державного скарбу.

Коли наші салдати вернуть ся до дому, народні ради — громадські і повітові і городські думи мають бути перевибрані в часі, який буде установлений, щоби і вони мали в них голос. Міжтим, щоби установити таку владу, до якої мали-б довіряти і яка спирала ся-б на всі революційно-демократичні верстви народу, має правительство додати до помочи місцевим самоуправним радам робітничо-селянських і салдатських депутатів, вибраних із місцевих людей.

В земельних справах комісія, вибрана на останній сесії Центральної Ради, вже виробила закон про передачу землі трудовому народові без викупу, прийнявши за основу скасування власності і соціалізацію землі згідно з нашою постановою на 7 сесії.

Сей закон буде розглянений за кілька днів на повній сесії Центральної Ради, і Рада міністрів уживе всіх способів, аби передача землі земельними комітетами в руки трудящих відбула ся ще з початком весняних робіт.

Ліси, води і всі підземні багатства, як добро українського трудового народу, переходять в розпорядження Народної Української Республіки.

Війна забрала для себе всі трудові сили нашої країни. Вільність заводень, фабрик і робітень виробляли тільки те, що було необхідно для війни, і народ зостав ся зовсім без товарів. Тепер війні кінець.

Раді народних міністрів поручаємо негайно приміняти усі заводи і фабрики до мирних обставин, до виробу продуктів, необхідних для робочих мас.

Та сама війна дала сотки тисяч безробітних і інвалідів. В самостійній Народній Республіці України не сміє страждати ні один трудящий чоловік. Правительство республіки має підняти промисел держави, має зачати творчу роботу на всіх областях, де всі безробітні могли-б найти працю і приложити свої сили, і прийняти всі міри для забезпечення окалічленим і потерпілим від війни.

При старім ладі торговці й всілякі посередники наживали на бідних, угиснених класах значні капітали.

Відтепер Українська Народна Республіка бере в свої руки найважливіші області торгівлі і всі доходи з неї обертає на користь народу.

Торговлю товарами, які мають ся привозити за границю і вивозити за границю, вестиме сама наша держава, щоби не було такої доріжки, через яку завдяки спекулянтам терплять найбільшій верстви.

Для виповнення сього поручаємо правительству республіки виробити й представити до затвердження закони про се, а також про монополі заліза, вугля, шкур, тютюну і инших продуктів і товарів, з котрих податки найбільше обтяжували робочі класи в користь нетрудових.

Так само поручаємо установити державно-народну контролі над усіма банками, що через кредити нетрудовим класам помогали експлуатувати трудові маси. Відтепер кредитова поміч банків має йти передовсім на піддержку трудовому населенню і на розвиток народнього господарства Української Народної Республіки, а не для спекуляції й різнородної банкової експлуатації.

На ґрунті анархії, неспокою у життю і недостачі продуктів зростає невдоволення серед декотрих частин населення. Тим невдоволенням користують ся різні темні сили й тягнуть невідомих людей до старих порядків. Сі темні протиреволюційні сили бажають знову піддати всі вольні народи під одно царське ярмо — Росії. Рада народних міністрів повинна безпощадно боротися з усіма протиреволюційними силами й кожного, хто призиває до повстання проти самостійної Української Народної Республіки й до повороту старого ладу, карати, яко за державну зраду.

Всі демократичні свободи, проголошені третім універсалом Української Центральної Ради, потверджують ся і окремо проголошують ся: в самостійній Українській Народній Республіці всі народи користують ся правом національно-персональної автономії, яку признано за ними законом 22. січня.

Все перечислене в універсалі, чого не встигмо виконати ми, Центральна Рада і наша Рада міністрів, в найближші тижні виконають, справдять і до остаточного ладу доведуть Українські Установчі Збори.

Ми поручаємо всім нашим громадам перевести вибори як найбільш енергично, підняти всі зусилля, щоб підрахунок голосів був закінчений як найскорше, щоб за па-

ру тижнів зібрали ся наші Установчі Збори,—найвищий господар і управитель нашої землі, і конституцією нашої незалежної Української Народньої Республіки закріпити свободу, порядок і добробут на добро всього трудового народу П на тепер і на будучі часи. Сей найвищий наш орган має рішити про федеративну зв'язь з народними республіками колишньої російської імперії. До того ж часу всіх горожан самостійної Української Народньої Республіки заважаємо стояти непохитно на сторожі добутої свободи й прав нашого народу і всіма силами боронити свою долю від всіх ворогів селянсько-робітничої Української Республіки.

ПОЧЕСНИЙ МИР УКРАЇНИ.

День 9. лютого 1918. р. запінець ся золотими буквами в історії України. Мирова делегація Української Народньої Республіки заключила сього дня славний на весь світ і почесний для себе мировий договір, який буде основою нового державного життя великого українського народу. І цей договір є дійсно славний, почесний, демократичний і відповідальний волі народу та дуже корисний для України.

Окремий договір серед такої страшної світової війни з осередніми державами звернувши увагу всього світу на Україну. Всі тепер знають, що то є та Україна, та житиця всієї Росії, що за значінне вона має для східної Європи і що її замешкує великий народ, який хоче мати свою волю та засів уже у народів вільних колі. Досі не знали про сей народ нічого, або дуже мало, бо про волю цього народу мовчали ті, що наживались його добром та блячили його багатством, не кажучи ні словечка, що воно окрадене добро України. Тому цей мир є славним для України.

Далі цей договір приносить Україні честь, бо представники українського народу оборонили на ньому свої права і землі, начеркнувши границі перед цілим світом, доки гомонить українське слово на заході. Ціла Волинь, Холмищина і Підляшся увиходять в склад української держави. Признаючи основу, що мир має бути без загарбань і відшкодовань—не могли українські делегати тягнути по українську часть австрійської України, тільки станули на тім, що границі, які були перед вибухом війни, остають ся надалі. Та все таки зазначено й тут, що це відносить ся тільки тоді, як ці обидві держави будуть граничити ся собою. Як би наступили зміни і границя Австрії відсунула ся б від України, (приміром устроєнням Польщі), то це дає право до слова Українській Народній Республіці.

Крім сього цей договір дає Україні вільну руку вступати в союзи з якою хоче державою, заключати митові договори та лучити ся у зв'язки. Значить Україна виходить з цього договору з честю, як зовсім незалежна ні від кого держава.

Тим більше цим почесним миром може повеличати ся Україна, що вона, хоч і ослаблена в собі наїздом чужих військ і безладдєм ізза москвських інтриг—та все таки зуміла добути умови, за які не може соромити ся, а може повеличати ся історією і своїм народом.

Далі договір України з осередніми державами може сміло бути доказом, що він увінчав Україну демократичним миром. Захистив же він перед домаганням Польщі західні границі, і приділив до України Холмищину та Підляшся після волі народу. В нашій часописі подавали ми голоси різних колоній утікачів та виселенців тих земель, що воля їх була, є й буде така, що вони—Українці та воля їх є належати до України. Так воно і стало, як хотів народ, що походить з цих земель. А далі договір цей приніс умови господарських взаємин тільки тим часом, обов'язуючі до 30. червня 1919., які можна виповісти, коли така буде воля народу. Значить, Українська Центральна Рада через свою делегацію не уважала себе уповноваженою заключувати довготривалий договір, поки не буде Установчої Ради і не настане правительство, вибране загальною народньою волею. Нове правительство буде мати право або продовжити або доповнити цей договір, після волі й користей цілого народу, які вкаже Установча Рада.

Цей договір дуже корисний для України. Корисний він тим, що він дає вільну руку Україні розпоряджувати ся своїми силами для охорони своїх границь на півночі й на сході, для обезпе-

чення свого майна перед навалою чужих заволук з фронту, що грабують і нищать українські села і міста. Корисний він і тим, що Україна має вільну руку вступати в союзи з ким хоче і установляти свої мита та окремі торговельні зносини. Та найбільшу користь принесуть її негайні зносини з осередніми державами, які платитимуть золотом за українське збіжжя і доставлять Україні господарські знаряддя та промислові вироби. Тим робом Україна ще перед покінченням великої війни продасть свою надвижку збіжжя з минулих років за добру ціну, поки ціна збіжжя не упаде з покінченням війни за привозом його в Америку. На Україні всього доволі, тільки не має капіталу й гроша, а цей гріш попливе багатою струєю на Україну з осередніх держав.

З Української Республіки.

Напад „Монголів“ на Київ.

З Рівного надходять 17. лютого до Варшави перші подробиці про битви большевиків з українськими соціалреволюціонерами під час минулого тижня у Києві. Після них можна бачити, що від початку лютого вжито всіх способів, щоби повалити Українську Центральну Раду, або зробити її на який час неспособною до діла в часі, коли вони побоювали ся надходячого миру поміж осередніми державами та Українською Радою в Берестю. Большевики кинули всі сили, які змогли стягнути з німецького або з південно-західного фронту, на Київ, і навіть ті сили, які були призначені проти Каледина у донську область. Головна ціль їхня була перешикодати мирові України з осередніми державами. До того притягнули під Київ тяжку артилерію.

Дня 11. лютого стали вони стріляти в Дарниці на лівім березі Дніпра з 120 гармат, бомбардуючи безоборонне місто, в яким було розмірно мало війська. Большевики кидали ручні гранати на місто, так що велику частину в середній місті запалили пожарами, а се славний Крещатик і Печерську, себто давнішу твердиню печерської Лаври. Малі українські сили усували ся після зав'язаття битв з одного участку до другого.

Большевицькі орди почали заводять режим постраху і насильства в обсаджених частинах міста. Ранених Українців і лікарів, що ходили коло них в монастирах, та навіть жінок розстрілювали, дома й мешкання українських діячів зруйнували і спалили. (Приватні вісті кажуть про зруйнування дому українського професора М. Грушевського). Понад містом повисла тяжка хмара диму. Уставлені на горах і лівім березі гармати спалили вогнем з поверх 200 гармат на ціле місто. Страшні сцени з подій листопаду у Москві блідніють перед подіями в Києві. Головним місцем битви була Печерська Лавра, де зібрали ся українські сили. До них прилучили ся всі офіцери й учні офіцерських шкіл. Разом з Українцями стали після большевицьких донесень до битви румунські, англійські, французькі і бельгійські офіцери. Багато монахів зголосило ся, як добровольці, до битви. Та вкінці улягли переможі під вогнем гармат.

Місто поділяли большевики на участки і установили в кождім су-

Україна й Німеччина, приміром, є природними союзниками, бо перша має промисел і капітал, друга має сирівець і господарські вироби—і це є підставою тривалости миру й однозгідної політики між цими обома державами.

Вкінці цей договір з осередніми державами приніс Україні признання незалежності Української Держави з боку побідних чотирьох держав, які можуть підперти це рішення й далі на загальній мировій конференції. А незалежність для України—се питанне життя або смерті, питанне багатства, або поневолення нашого великого народу.

Хай же живе український мир на славу Українській Центральній Раді, на славу Українському правительству, на славу поколінням України!

П.

„Агенція Стефан“ доносить з Петрограду, що в Києві уладжено погром на Жидів і ограбовано 900 домів. („Kleine Presse“, ч. 42).

Український віделик до Німеччини.

До Берліну наспів дня 17. лютого окремий віділ Української Народньої Республіки. Він сів дасть ся з чотирьох членів—Шафренка, професора Остапенка, Левицького і товмача Фріда—які брали участь в мирових переговорах у Берестю.

Українське посольство в Берестю вручало німецькому державному правительству таку заяву до німецького народу:

До німецького Народу!

Дня 9. лютого сього року в глибоким гарячим бажанню жити в згоді й приязні з сусідніми народами, підписали ми мирний договір з державами четвірного союзу, щоби покласти край безхосенній братній війні та зеданити всю нашу силу на одну ціль: сотворити собі форму для власного самостійного життя. Та радісна вість з дня 9. лютого не принесла ніякого миру для нашого краю. Ворог нашої свободи вдер ся до нашої землі, щоби ще раз подавити український народ, як перед 254 роками, вогнем і мечем.

Російські большевики, які перед місяцем розігнали майбутні Установчі Збори аложені майже з соціалістів, підняли зараз—як вони кажуть—святую війну проти соціалістів України. З півночі напали банди червоних гвардійців на наш край. Вони алучили ся з російськими салдатами, які втекли з фронту, та з увільненими влочинцями. Під досвідним розказом бунших жандармів і поліцейських вдирають ся вони до наших городів, кажуть розстрілювати мужів довір-

ря і керманців публичної думки і вимушують від властей відшкодування (контрибуції) Зі знищення і погорлого міста йдуть вони далі шукати нової добичі. Ця варварська навала нашого північного сусіда поставила собі ще раз ціль, як давніше в нашій історії, під ніби святою покривкою самостійності нашої держави її знищити. Її правдиві та її останні цілі лежать в намірах і махінаціях тих, котрим дуже належить сіяти безладде на Україні, як і тих, які стремлять ся до повороту старого самодержавья.

Перед цілим світом заявляємо ми, що петроградські народні комісари брешуть, коли вони говорять про бунт народу на Україні, що вони брешуть, коли вони Найвищу Раду, парламент Української Народної Республіки, який складається з українських соціалістів і впровадив у життя далекойдучі й демократичні реформи, називають Радою буржуазії. Петроградські народні комісари, які своїми словами боронили добра України, Польщі, Курляндії та других народів, покоришували ся в Берестю красною повою, вони відкликали решту російського війська з фронту, щоби кинути його потайно проти Українців з наміром нас ограбувати, доставити засоби збіжжя на північ, а наш край завоювати в ярмо.

Тепер, як після чотирьох років упала холодна стіна, яка ділила нас від наших західних сусідів, підіймаємо свій голос, щоби сповістатися про нещасте нашого народу. Ми бачимо плоди нашої революції і небезпеці та й можемо побоюватися ся за нашу тільки що здобуту свободу. Кроваві сутички в російськими бандами відбуваються що днини. На Волині та в других місцях збираємо нові сили, щоби розставити їх тут проти банд, які виступають що раз нові з півночі. В цій тяжкій боротьбі за наше життя оглядаєм ся за поміччю. Ми пересвідчені, що свободний і люблячий порядок німецький народ не остачить ся байдужим, як він довідається ся про нашу потребу. Німецьке військо, що стоїть на крилі нашого північного ворога, має силу нам допомогти і охоронити нашу північну границю перед дальшим напливом ворога.

Це є, що ми мали би сказати в тяжкій годині і ми знаємо, що наш голос буде вислуханий.

(„Frank. Nachr.“, ч. 49а).

Відозва Української Ради до всіх народів.

Українське правительство видало з Житомира таку іскрову відозву дня 18. лютого:

Усім, усім, усім! Ви читали іскрові телеграми і часописі російських большевиків, в яких вони говорять, що вони борять ся тільки з неважкою Центральною Радою, яка не хоче признати большевицької влади, а не з українським народом. Не вірте сьому, бо це тільки маска і ніби свята покривка. Не дивіть ся на слова, дивіть ся на діла большевиків у нашому краю. Ще перед двома місяцями говорено всюди в Росії про Україну, як оазис (зелена оселя серед пустині) серед всеросійської пустині. То був розмірно до обставин порядок в нашій країні. Радість, гордість і повага перед нашим першим, вибраним самим українським народом народним парламентом, Центральною Радою, заволоділа нами всіма, і ми силкували ся не руйнувати, тільки в руїні війни відбудувати наш край в соціальної і демократичній свободі. Большевики в Петрограді, в Москві і в других великоруських містах дивили ся з завистю і ненавистю на поступу „малоросів“. Та це була тільки менша причина!

Головною причиною є природне багатство України на збіжжя, сахар (цукор) і на все, що витворює наш

рідний край, тай старинна історична привичка, це—жадоба панування великоруського народу, нашого старого гнобителя, намагання нас ограбувати і висисати!

Керманічі большевицької думки зовсім ні в чім не відбігли від давніх царських гнобителів і визискувачів. Вони топчуть, як давніше, права і свободу неросійських країв бувшої російської держави і продовжують грабівництво царату. Чому грабують большевики тільки у нас на Україні? Чому, приміром, не йдуть грабувати в область Дону, хоч також там лежать великі склади збіжжя, хоч там зібрані ся після большевицького погляду тільки противники революції? Це ясно: Донська область має в більшості великоруське населення; отже тому вони його шадять і жалують. А Україна складається ся з українського краю та українського населення і тому на нього нападають і визискують по московській манері (привичці), хоч він zorganizував ся як соціалістична і демократична Республіка.

Чужинці, що ви нас досі не знали і до яких тільки з труднощами дійде наш голос, бачите правдивий характер російських большевиків. У Харкові, Полтаві й Катеринославі, у Києві і по багатьох других українських містах панує тепер підпад і грабунок. Кожного Українця переслідують, витягає з хат і розстрілює червона гвардія. Читайте, коли ви нам самим не вірите, що сповіщають самі большевики, що вони пишуть в своїй петроградській часописі „Правді“ з 18. лютого: Там говорить ся так:

„Діяльність і уряд комісара для доставки харчів на українській області перенесено на народного комісара Луцькановського і йому поставлено до розпорядку увесь технічний апарат, як залізницю, комісарів станцій, агітаторів і літаючі відділи ревізиторів (грабівників). По селах і маєтках є ще велика кількість збіжжя, по фабриках України ще масові склади цукру; на залізничних станціях стоїть ще багато вугля у вагонах. На лихо можливість перевозу залізницями в страшній стані. Наприклад, Курсько-Московська залізниця може денно вивозити тільки 115 вагонів замість давнього нормального числа 1500 вагонів. Уловні станції цілковито загачені. Це мусить бути поправлено. А до того мають народні комісари великий труд по селах, де вони організують неспосібну до збирання людність, щоби стягнути собі хліб, якого не хочуть видавати українськї сільські комітети“.

Чужинці! Знаєте ви, що це значить мати большевицьку ревізиторську комісію в селі і як вона оставить це село? Так вони прибувають що раз новими бандами. Вони стоять під проводом сотень позбавлених становища шпигів і жандармів старого правительства, які привикли з поручень царського режиму нищити невинних, безпомічних людей. Вони продовжують своє чорне ремесло і поширюють горе і нещасте в нашій країні, який немає ніякої вини за собою, як тільки хоче бути собою й своїм багатим, свободолюбним і миролюбним.

Чужинці, які живете на землі батьків своїх, вислухайте нас! І ми боремо ся за нашу соціальну свободу, за ратунок своїх жінок і дітей, за право нашого самоозначення, яке вони хочуть нам видерти з рук!

Чужинці! Поширюйте це, коли ви є пріятелі правдивої соціальної і демократичної свободи, і посилайте це по всіх краях, де не перешкоджають ані реакційні, ані анархістичні руїники, щоби чути було скрізь голос справедливості і свободи“.

Українська Центральна Рада.
(„Frankf. Zeit.“, ч. 50).

Програма Центральної Ради.

Після донесення посередньою дорогою з Петрограду видала Українська Центральна Рада з Житомира нову проклямацію, в якій докладно вяснює своє становище проти Смольного інституту в Петрограді.

Центральна Рада подає до відома, що вона не признає Петроградського правительства Советів правосильним заступництвом російського народу, як це робить Сибір, Білорусь, Кавказ, Брїя та Донська область, які стоять рівнож в найгострішій боротьбі проти большевиків.

Центральна Рада стоїть на становищі, що кождому народові мусить бути признано право самоозначення, і тому вона не буде вимушувати ся в справі Великоросії. Вона домагається ся одначе повної свободи руху і спроможности переводити нові установи без проливу крові й без анархії. Центральна Рада не може ні під якими умовами терпіти актів насильства большевиків і хопять ся всіх способів, щоби зробити кінець страшному пануванню постраху большевиків. Як правосильне заступництво Українського народу, Центральна Рада запевнює населенню мир, розділ землі і бажані демократичні свободи, та звертає увагу рівночасно на се, що нова установа цілого публічного життя мусить доконувати ся органічно (одно з другого поступенно) і не може бути переведена насильно через переворот.

(„Gen. Anzeiger“, ч. 42).

Большевики палять збіжжя на Україні.

Від одного великого вясняка, що наспів з України через Варшаву, подає до відома часопис „Германія“, що большевики нищать на Україні склади збіжжя, підпалюючи їх. На одним дворі спалили так шість стодол, наповнених збіжжям. Крім сього вони доходять до того, що переорюють засяні в осені ниви, щоби знищити хліб вже на будучий рік. Цей чортівський спосіб поступовання большевиків є найкращим доказом, що вони не хочуть миру, тільки заколоту і руїни. Вони сподіваються ся через світовий голод викликати безладде в цілїм світі.
(„Gen. Anz.“, ч. 43).

Англійський посол у Києві.

Зі Швайцарської границі доносить „Базлер Нахрхтен“ з Києва 15. лютого: Англійське правительство заіменувало Пікхена офіційним послом Англії на Україні. Він наспів до Києва і має піддержувати Київське правительство.
(„Frank. Nachr.“, ч. 17в)

Демобілізація на Україні.

Після швайцарської „Базлер Нахрхтен“ доносить „Matin“ з фінляндської границі: Українська Рада проголосила негайну демобілізацію армії й зарядила опорожнення української державної області (земель) від російських військ.
(„Gen. Anz.“, ч. 46).

Перенесення українського правительства.

Після донесень часописей з Відня Українська Центральна Рада перенесла своє місце осідку в Київ до Житомира і завязала звідсіля безпосередні зносини з осередними державами. По цїм зближенню надіють ся прискорення розв'язки всіх постанов, уложених в мировім договорі.
(„Gen. Anz.“, ч. 45).

Перенесення до Житомира наступило наслідком неспокоїв, які панують в Києві, де большевицькі

банди раз-у-раз підіймають стрільнину так, що праця над переведенням миру не може поступати наперед. Та ми сподіваєм ся, що як тільки українські війська положать кінець тим нападам большевиків, то українське правительство повернеть ся до Києва, покінчивши трудну працю покінчення війни і уведення мирових взаємин з осередними державами. (Ред.).

Київ оточений українськими військами.

Українське пресове бюро зі Швайцарії доносить: Тепер починає ся боротьба за Київ наповно. Увесь город цілком оточений військами. Українці планують змусити напасників до здачі голодом, тому з їхньої сторони понахально всякого стрільня на місто. Большевики, після донесення з Берестя, мали запалити всі публічні будинки.

(„Frank. Nachr.“, ч. 52 а)

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

— Російську заяву в справі миру викликали такі події: Відомість про український мир добігла до Петрограду в 3 години в суботу. негайно пішла казівка до Троцького в імені Росіян установити мировий стан. Троцький зажадав від осередніх держав-миру, та коли осередні держави стояли на своїм становищі зайнятих областей, він поустив і признав, що ці області не мають бути опорожені перед голосуванням народів.

— Летючі листки соціалреволюціонерів заповідають зміну в Петрограді. Вони домагаються ся переробки системи насильства, свободи слова на нарадах Установчого Зібрання, передачі землі Відлові земледілля, дальшого ведення мирових переговорів, передачі власти президентові Установчих Зборів Червою. Наслідком цього панує серед большевиків велике затрівоження.

— Невдоволення селян, повернувшись ся з фронту з наближенням весни зростає: вони хочуть управляти землею, а тут нема зваряддя. Наслідком прокляття духовенством вплив большевиків зменшується ся з кождим днем. В Смольнім Інституті ходять вісти, що в хвиль більшого невдоволення й бунту Ради народних комісарів рішили ся уступити.

— Демонстрації за миром відбули ся великими масами в Петрограді. Конгрес советів заявив ся за ним мимо трохгодинної бесіди Троцького. Жуть в найближчих днях дальших мирових розпорядків правительства.

— Протибольшевицький рух є найсильнішим на Україні, як заявив ген. Ситін, який перейшов на сторону осередніх держав, припертий Румунами; в тім русі бачить він велику думку, яка прибере невагомими формами.

II.

Вісти зі світа.

ГОЛОСИ МОНАРХІВ З НАГОДИ УКРАЇНСЬКОГО МИРУ.

По оголошенню мира осередніх держав з Україною уладила людність міста Гамбурга урочисту маніфестацію гамбурського населення в числі 5000 людей німецькому імператору Вільгельмові, який має промову з цієї нагоди.

В цій промові дякував представників міста за торжественні слова, змалював тяжкі часи іспиту для Німеччини, завданням якого є повернення кращих часів. Вороги, які не хочуть мира, мусять бути примушені до нього, а він забезпечить сильну будучину німецької держави.

Австрійський цесар видав маніфест 12. лютого до своїх народів з нагоди миру в Україні. В нім висказує надію, що після цього першого миру небавом наступить загальний мир. „Під вражінням того миру в Україну,—говорив він—звертає ся наш зір повен симпатії до цього молодого народу, повного стремління, в серці якого проявило ся найперше між нашими противниками почування братньої любові і який до того мав достаточну рішучість після виказаної в багатьох битвах хоробрости, щоби ділом виявити свої країні переконання перед цілим світом. Тому вилучив ся він, як перший, з табору наших ворогів, щоби злучити свої стремління з нашою силою в інтересі можливо найскорішого досягнення нинішньої спільної великої цілі.“ („Frank. Nachr.“, ч. 46a).

СТАНОВИЩЕ АНГЛІЙ ДО МИРУ З УКРАЇНОЮ.

З Гаги доносять бюро Райтера в Лондоні: Правительство уважає себе приневоленим прийняти заключений мир поміж Німеччиною та Австро-Угорщиною в Україні. („Frank. Zeit.“ ч. 44).

ПЕРЕМИРРЯ З РОСІЄЮ ПОКІНЧЕНЕ.

З головної квартири доносять дня 17. лютого: Квіншіна німецька військова управа подає до відома, що дня 17. лютого минає речиньць російського перемирря. Наслідком миру з Україною фронт сягає від Прип'яті до балтійського моря, обсаджений німецькими військами. („Frank. Zeit.“, ч. 50).

МИРОВІ ПЕРЕГОВОРІ З РУМУНІЄЮ.

З Берліну доносять: Мирові переговори в Румунію почнуть ся мабуть дня 22. лютого в Фокшані під проводом державного секретаря Кільмана. („Frank. Zeit.“, ч. 50).

АВСТРІЙСЬКА ПРОБА ПОГОДИТИ РОСІЮ З УКРАЇНОЮ.

Після „Temps“а з Петрограду до Берну доносять з большевицьких кругів, що австрійське правительство предложило народнім комісарам посередничати на політичнім і господарським полі в справі згоди північної Росії з Україною. Австрія зобов'язувала ся спонукати Київську Центральну Раду до значних територіальних уступок, за те домагала ся, щоби допустити польських представників до мирових переговорів про біжучі питання. Рада народніх комісарів після бурлявого засідання відмовила ся від згоди з Україною. („Frank. Zeit.“, ч. 48).

УСТАНОВА МИРОВИХ УМОВ АНТАНТУ.

Після женецької телеграми доносить „Matin“, що Вільзон запросив союзників до спільної наради зі Сполученими Державами для установи мирових умов дня 25. березня. („Gener. Anzeiger“, ч. 44).

НАРАДА В ПАРИЖІ НАД СХІДНОЮ ЄВРОПОЮ.

З Базеля доносить „Daily Mail“: Льюїс Джордж, англійський міністер президент, мав удати ся слідуєчого тяжця до Парижа, щоби обговорити з союзниками змінене

положення в східній Європі. Та послідні вісті доносять, що він захорував; чи справді, годі знати, бо його захитання становище може теж бути причиною „міністерської“ хвороби. („Frank. Nachr.“)

РОЛЯ БЕРЕСТЯ ДЛЯ ВІЙНИ ПОКІНЧЕНА.

Після українського миру дня 9. лютого було в той же день посліднє засідання німецько-австрійсько-угорсько-російської комісії, на якій розійшли ся делегати без ніякої згоди. Небавом виїхав з Берестя-Литовського фон. Кільман, граф Чернін і Троцький. Дальше ведення переговорів з Росією перенесено до Петрограду. („Gen. Anz.“, ч. 46).

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав).

На східнім фронті явило ся з боку румунської армії посольство для переведення дальшого перемирря.

17. лютого минає речиньць перемирря в Росію і воно перервало ся наслідком невідписання миру Троцьким. Дня 18. лютого о 12 годині підняли Німці похід від Риги аж до Луцька. На півночі вони дійшли до Двини, перешкодили вірванню мосту, по малім опорі зайняли твердиню Динабург; похід з сторони Естонії переступив її границі, а на півдні зайняли місто Венден.

Німці, визвані Україною на поміч до її тяжкої боротьби з Великобританією, рушили під проводом Лінвінгена з Ковля, зайняли без бою Луцьк і Рівне. Досі взяли 9000 салдатів у полон і 1343 гармати. Вони йдуть на Україну не для завоювання, а для підмоги Україні.

На західнім фронті відбувають ся поки що перепалка на північ від Лепс в Англіїдами при артилерійнім вогні. Над Мозелем пробували Французи кількома компаніями підступити під німецькі лінії, та їх відперто. Коло узгір'я Sudel і Гартманвайлер відбувала ся артилерійна боротьба і битва мінометами. У відплату за напад на Сарбріком обкидано бомбами твердиню Намсу.

На македонським фронті ожила боротьба артилерії під Монастером. На інших фронтах нічого нового. Французька опінія голосить в часописах, що небавом належить сподівати ся офензивні осередніх держав на західнім фронті. Не виключена тепер і офензива Австрії на Венецію.

З таборового життя.

Трудно кількома словами переказати про все, що відбувало ся в таборі за останні півтора тяжкі. Нові післямирові події, які потрясли цілим табором, розпочали ся у вівторок, 12. лютого, під вечір. Ген. Старшина одержала від української мирової делегації в Берестю через німецькі власти телеграму, якою прохало ся вислати негайно на Україну 800 чоловік озброєних свідомих Українців, певних людей, яким могло б українське правительство цілком довіряти. Того ж саме вечора відбули ся надзвичайні сходини т-ва „Січ“. Отаман „Січі“ зробив доклад про сю справу, і збори одностайно винесли постанову вислати потрібних Українців людей із числа членів „Січі“. Через те, що делегація в Берестю звернула ся не безпосередньо до ведлярської української громади, деякими січовиками підносило ся, що зброю січовики мають одержати на українській території з рук українських властей, що було і ухвалено. Зараз же з вечора почали зголошувати ся до від'їзду. На другий день відбуло ся в цілому таборі кілька

нарад. Так само з приводу від'їзду на Україну деякі таборові організації цілковито застановили свою роботу, передаючи свої справи на руки своїх уповноважених. В четвер одержано в таборі другу телеграму, яка була надрукована на великих плакатах і розліплена по всьому таборі. Зміст її такий: „Мирова делегація Української Народньої Республіки виявляє в імені українського правительства всіх українських офіцерів і розв'язків (салдатів) відплати ся до розпорядности Української Центральної Ради і тепер, після підписання почесного і демократичного миру, визнавати свою батьківщину Україну від большевицьких банд, які ширять безладдя (анахлію), тому в тій цілі будуть утворені в Україні цілі дисципліновані (вишколені) відділи“.

Протягом усіх цих днів прибували товариші з робітничих команд, переводили ся записи бажачих стати в оборону рідного краю та відбували ся вибори старшини—отамана, курінних, сотників і т. д.

В середу прибуло до нашого табору 4 офіцери—Українців з табору Гайновер-Мінден, а в п'ятницю вранці ще 38.

В суботу відділ був готовий і ввечері з супроводі таборової оркестри відійшов на залізничний вокзал, де для нього був приготовлений потяг.

В понеділок приїхали до нашого табору знову 53 офіцери, членів української громади в таборі Гайновер-Мінден, щоби їхати на Україну зі слідуєчим транспортом, про негайний від'їзд якого стало відомо від кількох днів. Цей транспорт має сформувати ся з 1200 душ.

Зараз у табор не перестають прибувати товариші з робітничих команд. У таборі помітно дуже сильний рух. Скрізь відбувають ся двожкусії. Проводять ся вони переважно приїзженими т. т. офіцерами, які займають ся переведенням організації будущего транспорту, по губерніям заснують ся на швидку землячества і т. н. На днях відбують ся кілька віч з рефератами про сучасні події. Миж ними вже відбув ся в середу, 20. лютого, ввечері реферат т. Стецюка (з приїзжених т. т. офіцерів, який м. н. був учасником 2-го всеукраїнського військового з'їзду) про події на Поділлі в часах революції. Як учасник подій, т. Стецюк розповідав про настрої на селах та в війську (в червні та в липні 1917 р.) Реферат т. Стецюка зробив на козаків дуже гарне вражіння. Невимовно радістю било ся серце мабуть у кожного, хто бачив шире бажання козаків летіти на поміч Україні. Бажання не виявило ся в одностайних гарячих оплесках та вигуках „браво“, якими аудиторія нагородила референта. На закінчення віча проспівано „Вже воскресла Україна“, та виголошено „славу“ Українській Центральній Раді, українській народній республіці та українському народові. М.

Лист до редакції.

Редакція „Г. Д.“ одержала 21. лютого такого листа:

28-го січня с. ст. я одержав таку телеграму:

„Заступнику Генеральної Команди, Українським офіцерам і салдатам. Мирова Делегація Української Народньої Республіки закликає од імені Українського Правительства всіх полонених Українських офіцерів і салдатів поставити себе до розпорядности Української Центральної Ради, щоби тепер, після підпису почесного демократичного миру, захистити рідний край-Україну від расповсюджуючих анахлію большевицьких банд, для якої цілі із полонених Українців формують ся дисципліновані Українські частини. Мирова делегація у Берестю.“

На основі цієї телеграми були зібрані Громади Українських таборів і внесені і донесені мені такі резолюції:

„Українська Громада полонених офіцерів табору Гайновер-Мінден, заслухавши заклик Української Мирової делегації в Берестю, постановила одностайно йти на оборону волі і добробуту рідного краю“.

Копія телеграми із Раштату: Генеральна Рада і зібрання цілої Громади 12-го лютого н. ст. порішили одностайно: „Ми хочемо й повинні безумовно слідувати закликанню нашої Вітчизни, загроженої одностайно з боку большевицьких. За Українську Громаду Раштату старший табору Петренко і референт професор Миколаєвич.“

Копія телеграми із Зальцведеля: „Генералу Зелінському. Тутешня Українська Громада вчора також з одушевленням ухвалила: „душу й тіло за Вітчизну—Україну покласти.“ Можливо, що перший транспорт 800 Українців йде завтра з тутешнього табору до розпорядности Українського Правительства. Дальніші відомости йдуть. Кап. Блохин.“

Виконуючи волю Нашого Народнього Правительства 31. січня с. ст., я приступив до формования відділу з полонених Українців, який складаєть ся з 300 козаків-офіцерів і 6000 козаків-салдат. Відділ ділить ся на 6 курнів піхоти, 3 батареї по 4 гармати і 36 пулеметів. Перший ешелон вже виступає.

Одностайні постанови громади свята любов до вітчизни і гаряче бажання послужити їй єднає всіх нас. Це єдине є поручкою нашого успіху, бо в єднанні сила.

Закликаю всіх вірних синів, полонених-Українців бути готовими, щоби по першому слову Нашого Правительства стати як один чоловік на нашу оборону від посягання большевицьких, які з озброєними руками втискають ся в нашу молоду Республіку і, прикриваючи ся фальшивими обіцянками дати мир і шаста, несуть із собою братовбивчу війну і безладдя.

Я зі своїм штабом виїжджаю 4. лютого с. ст. в Берестя, звідкіль буду давати свої розпорядки, по наказам Нашого Правительства.

Для зв'язку мого з Українцями всіх таборів я воставлю в таборі Гайновер-Мінден курінного Мойсевича, до котрого прошу звертатись за всіма запитаннями й заявами.

Отаман Відділу Зелінський.

Від Редакції.

Повідомляємо наших читачів, що часопись „Громадська Думка“ буде виходити далі не два, а один раз на тиждень і після останньої перерви буде справно вислати ся на команди.

ЖЕРТВИ.

На уявку бібліотеки т-ва „Самоств. Україна“.

Від гуртка „Самоосвіта“ К-до Walmünster—20 ф.

Від гуртка „Побіда“ К-до Mainzlar 3 м.

Почтова скринька.

К-до Dorbar (b/Wetzlar). 3 марки одержано; на яку ціль Ви прислали?

Тов. Тарань (Klein Rorheim). Просимо написати нам, для чого прислали 3 мар. 25 фен.

Тов. М. Горбань. Буквар вислали, слова чужих слів не маємо. Що зробити з рештою грошей?

Kommandatur Giessen і Kom. Montabaur. На яку ціль вислали гроші?

Тов. В. Грив. Книжки Вам послали ще 15. лютого 1917 р.